

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyébként pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. Kinevezés; örök-váltság VI; sülyedés és emelkedés; egyesületi közlemények; Bars és Szabolcs megyék közgyűlései; iskolaünnep N. Károlyban; borsodi titkok; budapesti napló.

Spanyolország. (Ünnepélekek.)
Franciaország. (Lajos Fülöp udvara; Algieri illető adatok.)

Anglia. (Angol lapok nyilatkozatai a krón utazása felől.)
Ertesítő; gabonaár; dunavizáltás;

Magyar- és Erdélyország.

A' pesti királyi sóhivatalnál megürrült ellenőrségre Györfy István egri k. ellenőrök sómázsameszter lón kinevezve.

Örökváltság VI.

Azon mind egyedi, mind mezőgazdasági tekintetből fontos okok közt, mellyek a' robot, és dézmának a' földművelésre káros befolyását mutatják, nem utolsók azon körülmények is, mellyek azok kezelése körül mindkét oldalon visszaélésre mutatnak; pedig hol visszaélés mutatkozik, onét a' jöllétnek fogalma is ki van zárva, s hol jöllét nincs, ott élet sincs, mert ez csak pangás, csalékony fény, mellynek alkonya — minél ragyogóbb — annál közelebb áll.

A' törvény azt rendeli, hogy a' „robotmunkák alkalmatos dolgozókkal, s marhákkal oly módon fognak véghez vitetni, hogy a' szántásra használandó marha számára nézve tovább is fentartatik az eddigi gyakorlat" stb. — hogy e' törvény annyiszor, mennyiszor kijátszatik a' paraszt által, azt a' tapasztalás beszéli, mert igen természetes az, hogy midőn az urasági földeken beáll a' sürgető munka ideje, ugyanez áll be a' parasztnál is, vagy — mivel telkét keskenyebb megyék közé szorítá a' jog — ha nem is oly mértékben, de az ingyen munkát azért szívesen kerüli; minthogy azonban meg kell lennie, tehát elmegy a' háztól a' leggyengébb, kit saját munkájánál legfőlebb vízholdásra használja, s ha a' gazdaszt kifogást tesz ellene a' törvényre hivatkozva, akkor egész háznépe beteg, vagy más — szinte közmunkák által elfoglaltak. Így van a' szántással is, hol marhával kell kiállnia; e' visszaélés eredménye kettős, egyik — melly szerint az urasági mező erőhiány miatt főlöleg nem műveltetetik, mi által közvetlen ő, közvetve pedig a' mezőgazdaság károsodik; a' másik az, hogy ekép a' jobbgy földének műveltetése is nélkülözi a' szükséges munkás kezeket, s hogy azok ez uton a' vétkes tunyaság bizonyos nemét teszik sajátukká; lassuk világosabban: a' törvény — mint láttuk, gyakorlatra hivatkozik, az ilyen gyakorlat pedig néha ugyanazon uroalomban is annyira változó, hogy egyik helységben 4, a' másikban 3 ló, a' harmadikban pedig közönségesen két ökör használtatik; ha már ilyen uroalomban, minő például a' csáktornyai — a' törvény engedelmével a' földesur, egyik helységéből a' negyedik, vagy ötödik helysége körül fekvő majorsági földének munkálására szólítja robotosait, ezek — ha a' dolgozó marhaszám ott kisebb, ezzel jelennek meg, ha nagyobb — saját gyakorlatukhoz ragaszkodnak, miből minden inkább, mint haszon háramlik a' földtulajdonosra.

Ha pedig nem feleljük ki az eszközöket, mellyek a' munkához megkívántanak, a' visszaélés világos leend, mert ha van a' robotra parancsolt parasztnak két ekéje, két kapája, két kaszája, két fejszéje stb., legyünk bizonyosak, hogy úr dolgára mindig a' rosszabbat, az ócskabbat viszi, mit maga a' gyarló emberiség önös elve is elhítt; már pedig rossz, elváltott eszközökkel nagy czélra sikeresen dolgozni valóban nagy feladat. Sokszor a' szántásnál a' metszővas alig két ujnyi széles, s arasznyi hosszú, a' földnek inkább gyengéd karezolását, mint szántását eszközli; honét a' gazda kénytelen elismerni, hogy béresének egyszerű szántása felér a' robotos háromszori szántásával; és habár ezen hitében meggyőződése szent, azért rajta még sem segíthet; mert hiszen a' paraszt — az etetés, itatás, és pihenésen kívül egész napenyésztig szánt, de szántóvása nem jó, s urasági munkánál csak akkor leend czélszerű, ha olyat neki az uraság vesz, mert jelenleg a' jobbgy szegény, pénze nincs, s ezért új szán-

tóvasat nem vehet (?) holott épen akkor saját telkén, vagy feléből az újabb eke működik. Így van a' kapálással, így a' kaszással; egyedül a' munka eszközök vásottága ezekre rugó kárral terheli évenként mezőgazdaságunkat.

Vegyük ezek után tekintetbe az időt, mellyben a' robot kezeltetik, s a' valódi visszaélés legvilágosabb lesz; mert a' parasztnak gyakran fél annyi robot munkája nem egyéb sétálásnál, minthogy a' munka helyszínétől 1 1/2 órányinál távolabb nem eső messzeségnél — a' téli 4 hónapot kivéve — a' távolabb esőknél pedig ezeket is bele értve mind a' jövés, mind a' menés napzámba tudatik. Kimondja ugyan a' törvény, hogy napkeletre helyszínén legyen a' robotos, de a' melly parancsolt — kivált mióta a' szelidebb emberiség genuszától ihlett törvényhozás az üő pälczát kivéve a' földesuri telkekből — nem kevés kivétellel csak papiron marad. Gyakran megtörténik, hogy — midőn hosszú huzás várakozás után elvégre a' munka helyére érkezik a' jobbgy — az ég csatornái, meglehet csupa szánalomból, hogy ennyi emberi erő illy hasznos időben illy használat nélkül eljátszatik — megereszkednek, s a' paraszt a' nélkül, hogy az úri munkához fogott volna, vissza fordul, s a' következő rovásoláskor fél napi robotnap számot jegyeztet fel, mellyből pedig sem a' földesurnak, sem a' parasztnak semmi haszna nincs.

Azt mondja tovább a' törvény: „hogy pedig a' földesurak a' jobbgyok munkájának czélirányos hasznát vehessék, arra kell vigyázni minden rendű úri munkák megvételére nézve, hogy legalább egy negyed része az esztendei járandóságnak a' hat téli hónapra hagyassék" kezeimnél lévő adatok nyomán hány uroalomat, s illetőleg helységet tudék elszámálni, mellyekben a' 104 gyalog napszám az őszi vétessel már berekesztőleg volt leszolgálva, sőt olyakat, mellyekben nem a' paraszt maradt adós napszámával az elmúlt évre, hanem ellenkezőleg a' földesur használá fel az elmúlt évben a' jövőnek, vagy már jelennek is fele robotját; de azért, mivel földjének műveltetése az idén is úgy, mint tavál a' szükséges munkát megkívánja, erre a' robotost egyiránt szorítja, még pedig sürgetős munka idején a' heti párnapot kettőztetve is, mert a' törvény kimondja ugyan, hogy a' robotját hanyagságból elmulasztott jobbgy a' IV. törv. 12 §sa c) alatti értelme szerint büntetetik, de azt kifelede e' szakaszból, hogy előre felhasználni a' robotnapszámokat nem szabad, ha csak azok a' folyóáron meg nem fizettetnek, mert feltéve, de az elmondotknál fogva meg nem engedve — ha a' paraszt urasága földjén dolgozva használ is közvetve a' statusnak, saját telke elhanyagolásával ugyanannyit árt, már pedig 2 - 2 = 0, mi nem gazdaság.

Hasonlókép a' törvény által kimondott sürgetős munka ideje sem lévén kellőleg meghatározva, az emberiség jogairól megfeledekező földesurnaknak, vagy többször ezek tisztjeinek önkényétől függ azt beállítani, még pedig bizonyos végezet nélkül, mert a' törvény szavai: „még az t. i. tartand" határozatlan értelműek, a' többi a' gazda belátására van bízva.

Nem kisebb mértékben mutatkoznak a' honi földművelést előmeneteltől eltartóztató visszaélések a' dézma kezelésénél is, mert azon főlül hogy a' kezelés mód, vagy annak kiszolgáltatása nem ritkán jellemtelenségeknek anyagi — egyszersmind szüntelen azon nehézség kíséri, miszerint a' csupán szántóföldi járandóságnak 2/3 adát, mellyből t. i. dézma adatik — minthogy a' szántóföld másik harmada többnyire ugar szokott lenni — a' többi jobbgyi vetésektől elválasztani igen nehéz, gyakran nem is lehet, kivált, hol telek szabályozások még nem történtek. Melly eddigi kezelési rendszernek ha más eredménye nem lenne is, mint az, hogy minden évben a' 6 millió jobbgy teleknek 1/3 da ugarkép, s így egészen haszon nélkül hever, mintegy készülve a' jövő évi termésre, melly azonban a' tapasztalás után itélve — nem csak a' heverésben töltött év veszteségét, de a' jelennek várakozását sem elégíti ki; elég lenne arra, hogy a' földművelési jelen pangó helyzet változtatást szenvedjen.

A' törvény értelmében a' dézmálásnak aratás után 3 napra meg kell történni — a' közbeeső ünnepeket nem számítva. Ugy — de ezen 3 nap alatt is, sőt ha ünnep jő közbe — 4, 5 nap alatt elég visszaélést tehet az idő. Az esőzés a' képében álló gabonát dézmával együtt ha nem rothasztja is meg, de megdohosíthatja, s ekép a' már ráfordított munkát megkettőzteti annyiból, hogy az összerakottat újra szárítás végett napra állítgatni, s a' másra használható időt ide fordítania kell a' parasztnak, és ha még is az illyen munka kétszerezés által a' káron segítve lenne, akkor az a' gazda számolásában kitünő rovatot nem tenne; de miután a' tapasztalás sokszor ön káran hiteté el a' természetével, hogy mi ekép megromlott, azt a' rá következett szárítás meg nem javítja — semmi egyéb tenni való nincs hátra, mint — ha a' természetnek van elég ereje, legyen szabadsága is garmadába rakott gabonáját csűrűbe szállítani. Ezen dolog által a' földesur sokkal többet nyer köztött egyezésénél fogva, mintha megrothadt, vagy eldohosodott gabonát nyer dézmával, mellynek ára csak az utolsó szükségben van.

Ezen főlül a' dézmának illy módoni kezelése mellett gyakran megtörténik, hogy a' tunyaság miatt a' szorgalom lakol; vegyünk fel például két telkes jobbgyot A-t, és B-t; a' gabonát ahozértök megértnek nyilatkoztatják, s így elkezdetik az aratás. A-a' felvett két jobbgy egyike egész háznépét mezejére szállítja, s két nap alatt learatja termését; s várja az uraságot dézmálni. B-t. i. szomszédja — meglehet tunyább munkálása után telkéről szük jutalmat sejtve az aratáshoz fogni késddelmes hol ezt, hol amazt elébb teendőnek állitva. A- minden szorgalma mellett addig köteles várakozni, míg végre B. elszánja magát gabonája lefektetésére, mert az előjáróság csak akkor tehet jelentést a' megtörtént learatásról, ha minden gabonás telkek, vagy legalább bizonyos tábla képében áll. Hogy ezen mód nem az, melly a' szorgalomnak ösztönt, a' munkának jutalmat, a' rendszernek helyeslést biztosítana, igen világos, hanem hogy általa maguk a' természetök közt barátságtalanság; boszú, és holmi jellemtelenségek magva szóratik el, melly azután legszomorubb kinövéseket mutat, az is bizonyos.

Ugyanezen 3, vagy ünnepet közbetéve 4 nap alatt, sőt nagyobb határu helységekből — mivel hogy először a' dézma bevétele rendeltetik — az egész termés betakarítására öt, hat napot is felvehetünk — ugyanezen idő alatt, mondom, az ég madarai az emésztő verebek, egerek, hörcsögök s más — élelmőkről gondoskodó millió állati a' természetnek hogy szinte iparkodnak vermeiket a' közlőgő telre ellátni, s hogy a' parasztnak évi termését a' dézmával együtt nem kis részben kevesbitik meg, leginkább ott a' csomók szekerre hányásánál szemtanulag győződhetni meg. Hej uraim! ezen állatokat a' természet más uton is ki tudná elégíteni, holott a' magyar parasztnak egyedül tartozásokkal terhelt telkét rendelé életfundusaul. — Gondoljuk ehez azt, hogy a' dézmálás mindig a' legsürgetősb, legnagyobb mezei munka idejében történik, midőn tehát az erőre legfőbb szükség van már csak ezen elismért igazságn mondatnál fogva is: bis dat, qui cito dat stb. és még is hány embererő pihenve, tétlenül lesi az időt, miként fut egyik óra a' másik után? de a' dézmáló tiszt, vagy irnok, vagy hajdu hosszú ironjával még sem jó; ezt tapasztalva valóban értekező szinte kénytelen oda nyilatkozni, hogy a' parasztnak bizonyos időben a' heverés nem tiltva, hanem törvény által parancsolva van.

Ha pedig magát a' gyakorlatot minden szigorubb elméleti számolások, és következtetések nélkül tekintjük, lehetetlen, hogy még akkor is, ha mezei gazdák soha sem valánk — meg ne ütközzünk azon rákhaladáson, melly nemzetünkre leginkább itt a' dézma kezelésénél illeszthető. Hányszor történik az olvasás a' képének végétől a' másikig, s viszont! a' néhol katonai modorban történt szemletartás, a' legjobb csomónak elvégre kijelölése, melly mikor helyre vitetik, mégis legrosszabb! — a' dézmának szekerre rakatása, a' kitűzött helyre ismét lehányatása!

'stb. — Valóban, ha az illy kezelés által elszoródott, 's a' gyakori surlódások miatt hüvelyéből kierogetett magvesztéséget nem vesszük is számításba, az minden esetre kár marad a' mezei gazdaságra, hogy a' paraszt illy gépszerű mozgások mellett eredvényesebb munkától minden kárpótlás nélkül, sőt tetemes adóztatásával tartóztatik. — Hamég e' helyett kedvünk lenne egy kis kirándulást tenni azon önkénykedések, részrehajlások mezejére, mellyek kivált nagyobb uradalmakban a' földesurak tetemes kárával eszközöltetnek; ha kivánnók a' paraszt alattomos fogásait bonczolgatni, mi szerint dézmája bevitelével — ha csak lehet, addig huzza vonja idejét, addig igazgatja lova hámját, vagy ökre igáját, míg az isten világos napja megszűnik világító lámpa lenni: ekkor a' visszaéléseknek még több fajtát idézhetném fel.

Eddig terjed igen rövidre vonva — értekezésem első szakasza, a' másodikat hirlapi uton nem akarom vitatás alá eresztetni, mert így öszszevontan a' kellő értelem nem lenne előadható; az örökvaltságot tehát ezuttal befejezem, lángolva azon szép reménytől, hogy földtulajdonosink ön hasznuktól, 's az ember szeretettől áthatottan a' 3millió jobbágyot polgári szabadságukba helyezni igyekezzenek. — A' módokról; mikép történhetnék a' kölcsönösen kielégítő megváltás? adandó alkalommal e' lapokban közlendem nézetemet a' szerkesztőség belégyezésével. *) Királyi Pál.

Sülyedés és emelkedés. De mi az a' fényűzés? hisz erről sokan azt tartják, hogy szükséges jó az álladalmában. Ha egy földbirtokos paszomántos inast, francia vagy akármí külföldi szakácsot, cseh kertészt vagy vadászot tart 's minden boltban adós, fűnek fának tartozik: ezen birtokos tagadhatlanul fényűző, mert ön jövedelmiből nem bírván maga pompáját fentartani, a' másébul fénylik. Ha egy ügyvéd ezüst sarkantyút visel, mellyet megfizethet, nem fényűző, de ha egy 1/4 helyes jobbágy, ezüst sarkantyút visel, bár azt megfizetheti is, mégis fényűző.

Itt jön egy zsidó, ki mult évben lóboróket hurczolt utcahosszan, az idén 200 ezer forintot nyerve jószág-lotterián, lóborókkeli kereskedésről lemondva tőkété kamatjából él, 's hajdan rongyos porontyival most üveg hintóban kényelmesen kocsikáz — ez fényűző — pedig pompáját magából fődözheti 's gyermekinek is szép örökséget hagyhat. Itt robog el egy olly uralmi főtiszt 4 lovon, fényes hintóban hajduval a' bakon, kinek atyai örökségéből is szép jövedelme van — ez nem fényűző, utána egy uralmi ispán borkereskedésből meggazdagulva hasonló 4 lóval, hasonló fényes hintóval hajduval, ki nejét kényelmesen leemelí a' magas hintóból, ez pompája tárgyait szintugy megfizetheti, mint ama főtiszt, mégis ez már fényűző.

Amott tisztelkedik egy gróf magyar diszruhában, mellynek árát már több évtől fogva követelik rajta, de ő nem fizetheti, 's azt talán soha sem is fogja kifizetni, ez nem fényűző csak szegény. — Hogy van ez, midőn egy polgár fényűzőnek nevezetik, bár kényelme költségeit tulajdonából megfizetheti, majd máskor fényűző az, ki e' miatt adósságokat veszen fel, mégis van olly eset is, mellyben a' kényelmi élvezet ki nem telik az élelő személyektől, mégis az fényűzőnek nem mondhatatik? — Itt olly ellentétek látszanak, mellyek a' fényűzés meghatározatását lehetetlennek mutatják: azonban csak mutatják, mert az valósággal meghatározható, csak hogy nem egy, hanem két u. m. erkölcsi és anyagi tényezők segítségével. —

Erkölcsi tényezők a' *kategoria vagy rang*, és a' *nevelés vagy az atyai ház*.

a) A' kategoria szakaszokra osztja a' hazai polgárit. A' polgári állomány nem szab ugyan szoros rendet, mint a' katonaságnál, hogy ki minő váldiszt (epanlette) hány soros paszomántot viseljen kabátján vagy csákóján, ellenben még is van egy hallgatag conventio vagy illelmi érzés, melly azt kívánja, hogy ur a' szolgától, parancsnok a' kaplár vagy közlegénytől megkülönböztessék, 's így ha az altiszt főtisztjét majmolja, bár kitélik tőle, vagy ezt külfényben talán meg is előzi; nemcsak illedelem ellen vét, hanem a' fényűző nevet is megérdemli. És hogy az illy fényűzés veszedelmes és káros is az álladalmában, igen világos: mert a' hiuság érzetét, em-

berből, kivált nöemberből kiirtani lehetetlen levén, ha egyik gazdasági ispán pompázgat, a' másik is meg kívánja azt, sőt jobbadán nejétől ösztönöztetik hasonlók tételére, bármi tilos jövedelmekből legyen is az fedezhető. Az illynemű fényűzéseket tehát a' parancsnokoknak gyériteni szükséges azok miatt is, kik hiuságuknak ez uton áldozatul eshetnének. Mert ha valaki annyira meggazdagszik, hogy rangja aránylagos fényével be nem éri; válják meg alacsonynak vélt rangjától, 's tegye magát függetlenné; ezen állapotjába talán fényűzése jobban bele fog illeni, 's így kímélje meg rangsorsosait, hogy azok a' fényűzés mellőztével magok és utódaik számára némi fölösleget megtakarítva tehessenek félre, a' szükség napjaiban nagy haszonnal elővehetőket, mert az éven által elköltött minden jövedelem, bár az még annyi legyen is: jólétre nem mutat, ez csak állati éledelet; hanem a' megtakarított fölösleg a' jólét, szabadság, jó erkölcs és gazdagság mérő-serpenyője. A' rangkülönbséget kivált monarchiában, minden áron fen kell tartani 's így a' czimeket is könnyelműen változtatni nem lehet; különben a' fényűzés 's ezzel a' semmivel bírás igényeinek erős táplálék nyújtatik, melly lassankint a' polgárokat élvhajszokká tevén a' nemzetből minden energia kivesz. Ezt ugyan a' mai demokrata szellem nem szenvedheti, állítván: — mit egyébarant még kisésem tagadott, — hogy a' szegény szolga csak ollyan ember mint ura, 's így szintazon élvezetekre jogosítva is van — de már ez nem áll — mert ha a' szegény, mig szolgálhat, évenként mindenét fölemészti, 's midőn már nem szolgálhat, kutba ugrik, hogy másnak terhére ne válják, — oh akkor tettét kissé hibáztatja; de ha fiatalágában könnyelműen mindenét fölemészte 's vénségében mások alamisnájára szorul, ezt már nem hagyhatni helyben, ekkor ő fiatalágában hűjábanvaló fényűző volt; öregségére pedig rablóvá lesz; ide nem értvén a' szerencsétlenségi esetet. Mig Romában a' rendkülönbség éles vonalakkal különítve volt, a' közép és legnagyobb rend, fényűzést nem ismérve, az álladalmat erőlyesen fentartotta: majd a' rendek a' kényuralomba öszszeolvadván, fényűzést csak a' pénz határozta meg: mig az minden jó erkölcsöt végképpen megrontva, a' birodalom sirjába dült. Amerikában a' legutolsó szolgáló is képes fényűzés dolgában maga elibe a' praesidens nőjének öltözeti modorát nemcsak mikor pénz van, de ha nincs is, kitézni. Ez okból tánczvigalmakba sietve, ha magának pompás ruhája szegénysége miatt nincsen, elkéri háziasszonyának menyasszonyi köntösét, 's abban büszkélkedik, erre Európában azt mondanák: minek számár hátra bársony nyereg; de ott azt megtagadni nem merik. — Kérdés mi leend ennek vége? — hihető egy rövid demokratiai élet, — melylyet talán még egy pár 100 évig a' vad népek, tengerek és Washington lelke tart fenn; hogy később Rómaként, vasigába dőljön. Igen veszedelmes alkotmányos monarchiában a' rendeket öszszezavarni, mert így a' fenirt hallgatag illelmi érzés egészen megszűnik; így a' legalábbvaló polgár sem elégszik azzal meg, hogy apjánál egy fokkal előbbre mehessen; hanem jogosítva éri magát a' legelső fok elnyerésére, milly rettentő öszszeütkezéseket fog ez valaha előidézni ott, hol minden rendkülönbség megszűnt! hol a' parancsnoknak csak bureauban, vagy hivatalban van tisztelete, azonkívül pedig tekintély nélküli pajtás, kit szálkardra kihíthatni. A' tekintély és hallgatagos illelmi érzés, olly tényezője az álladalom nyugalmának, mellyet semmi rendőri fenyték nem pótolhat. Így a' ki rendkülönbséget ismérni nem akar, azt szenvedélye igen könnyen hanyathomlok dönti a' fényűzés örvényébe.

Eldig láttuk a' mandatariusok és szolgák között miképen kelljen a' fényűzőt vagy nem fényűzőt meg ismérni; de hát az egymástól független szabad emberek között mi annak mérlege?

b) A' nevelés vagy atyai ház. A' szülék házi és külső neveléssel a' gyermekeknek olly irányt adnak, millyent vagyombeli körülmények engednek; ennélfogva ugyanazon élvezetre jogosítatvák, miket a' szülei háznál és talán nevelésben is élvezniök engedtetett. Mert csak fel sem tehetni szülék felől, hogy tulfeszített életmóddal 's tulzott költségekkel kedveseik jövedőjét boldogaltanná tenni törekedjenek. Mig tehát a' felnőt gyermek kényelmében 's költségekében az atyai ház modorát tul nem hágja, fényűzőnek nem nevezethetik, bár kiadásai nagyobbak levén bevételénél, vagyont könnyelműleg tekozlani tetszik, és ha megbukik, sajnáljuk őt, nem ugy mint fényűzőt, hanem mint szerencsétlent; kit

vagy szüléji tulzott szeretetből kellenél nagyobb költségekre szoktattak, vagy mint ros számvetőt, ki t. i. kiadásit bevételeivel mérlegezni nem tudta. Ez okból a' felebbi példa grófját, nem a' fényűzés buktatta meg, hanem az irt szerencsétlen körülmények. Ellenben ki pennas pavonum suripuit, mikor az alacsonyabb házi nevelésből valaki nem egy két fokkal ugrik magasb körökbe, hanem salto mortalét szökken, ha meg nem bukik is, ez fényűző. Mikor egy párisi varga magának nemes nemzetségi czimereket festet, inasokat tart, bársony-ezüst's aranybutorokat szerez, pedig talán natus in pulvere, et educatus furfure: 's a' kényelmes és nyugalmas életnél többet igényel, ez vagy bukik, vagy nem; nem más mint fényűző 's ritkán kerüli ki az igazságos Nemesis sujtó ostorát, fiatalágában talán mustafa által puhított hátával. Ezen fényűző faj legutálatosabb, 's legszenvedhetlenebb, mert ebben a' fényűzésen kívül nevelés hiánya miatt sok más bün rejlik, u. m. kevélység, gorombaság 's illemtelen magavisélet, aljas beszédek, két értelmű szeméremstó pimasz társalkodás, kérkedékenység, szegényebbek megvetése, — eredetének titkolása, gyakran szegény szüléji és atyafijai megutálása, kerülése 'sat. Ne mondja pedig senki, hogy az iskolák az illó nevelés hiányát általjában pótolják, mert szegény szülék, ismét csak szegényebb házhoz adhatják gyermekeiket: hol ismét az atyai ház típusza uralkodik. Igaz, hogy később a' nemesb társalgás az erkölcsöket és etikát jobbitathatják, 's jobbitják is, de csak kivételképen, a' tömegnél marad az irány, mellyben fogékony fiatal éveikben részesültek: quod nova testa capit, id veterata sapit. A' nevelés hiánya miatti fényűzésben 's ennek büneiben szenvednek leginkább a' meggazdagodott polgárok, proletariusok, és honoratorok annyival is inkább, mivel ezek magoknál magasb körökből vesznek feleséget, mellyek etikáját nem ismérven, a' ház kormányát a' nők kezeibe bocsátni kénytelenek: a' nőnem pedig, fényűzés levén egyik legfőbb eleme, nem esuda ha a' különben szerénységre hajló férfiakat is tulzó fenhéjzásra bírják. Hányszor szól így a' magasb körből vett nő hü férjének: lásd édesem, te jó atyád házánál rántott levest reggeliztél, délben egy nagy tál jól készült gombóczezzel beértétek, édes jóanyádmaga ment hűrt mézarszékbe 'sat. ezt mi már nem tehetjük — mit mondana a' világ? — a' szegény férj, kivált ha benne is lappang némi hiuság, convictus veritatis viribus csak megeszi azután a' pastétomot szorgalmasan, meghozatja naponként a' cukor-süteményt, fagyallat, paszomántos inast tart, nagy kényelemhez szokik, dolgait mulasztja 'stb. 's megbukik. Ez oka az annyira gyulolt, 's társaságra valóban káros coteriáknak is, mikor a' magasb születésűek 's tisztább neveltetésben részesültek magokat külön huzzák és gazdag polgárokkal, vagy proletariusokkal társalkodni nem akarnak. Ezek társalgási vastag és sokszor illedeksértő modorjokat nem állhatják ki, mit finom tapintatuk egy két szóváltás után megismér; miért a' gazdag polgárok neheztelve nemcsak kevélynek tartják az aristokrátiát; sőt azt minden módon kigunyolni törekszenek, koldus kevélyeknek, száraz keheseknek csufolván őket, semmiképen nem híven, sőt nem is gyanítva hogy jelenleg már a' külön választott jobbra csak ok okai. — Mert a' hajdani aristokratiai kevélységnek alig vannak némi nyomai, miután már mindenki inkább pénznek bókol, mint a' magas születésnek, tapasztalván hogy pénzes zsidóknak fejedelmi társalkodásban is hely engedtetetik, a' szegényebb lordok, grófok 'stb. pedig kimaradnak. Ezen hibáján az álladalmaknak más nem segíthet mint lycurgusi nevelés, mitől egyébirant Europa még igen távol van. — Anyagi tényezője a' fényűzésnek:

c) A' pénz vagy gazdagság. Sokan illó, vagy talán gazdagokhoz mért nevelés mellett veszik által a' pénzt vagy gazdagságot. Ezek csak akkor fényűzők, ha kiadásai nagyobbak bevételeiknél, vagy ha épen megbuknak. És ha mind e' mellett is sokallan a' valaki az illy gazdag de meg nem bukott egyednek háztartási 's egyéb költségekész modorát is hajlandó lenne azon hio okból őt fényűzőnek nevezni, mivel olly pompát üz polgár kereskedő, mester ember gyárnok, vagy akármí proletarius léteire mint valami fő méltóság, meg kell jegyeznünk, hogy ennek pompája nem fényűzés, hanem az álladalomra nézve is jó, hasznos sőt szükséges költsékezés, ollyan, melly a' tudományt művészetet, ipart és kereskedést előmozditja, a' népesedést elősegéli; pénzt terem 's azt forgásba hozza. Azonban az irt definitióbul az is kiviláglik, hogy minden fényűzés veszedelmes és káros.

*) Szives köszönetet mondva az eddigi becses közleményekért; az adott szó hovahamarábbi 's minél részletesebb beváltását kéri 's bizalommal elvárja a' Szerk.

1) A' fényűző nemcsak magát, de másokat is károsít, mert vagy megbukik, vagy értéke alábbszáll. Ha megbukik, az önfentartás ösztöne nagyobb levén az erkölcsi kötelességek érzeténél, sok bünt elkövetett addig a' fényűző, míg megbukott, sokat megcsalt, többnek munkabérért elhuzta, talán lopott, rablott, sőt gyilkolt is, hazudott, esküdött, ámitott, istent káromlott 'stb. Ha értékében fényűzés miatt fogyatkozott, nemcsak magát károsítja, hanem családját és örökösit, házában pedig rettenő elégtelenséget támasztott; ha ugyan nehéz, a' magas paripáról földre szállni; s így az alkalomra nézve is igen veszedelmes a' fényűzés, mert romlott erkölcsök sirba döntik az álladalmakat.

2) Fényűzés mellett kevés vagy mi fölösleget sem alakíthatni, pedig az álladalmak erejét a' megtakarított fölösleg képezi. Ha minden ember él és teng, de félre tenni mitsem képes: a' terméketlen évek, előre láthatlan tüzvész, hadi és ragályos nyavalyabeli szerencsétlenségek igen nagy nyomortáraztanak a' népességre. Ha valamely költséges terv, utak, vagy hidak, vagy vízi csatornák építése előáll; de fölösleg pénz nincs a' hazában, melyet kölcsönvenni lehetne: idegenekre szorulunk, kamatképen évenként, tömérdek pénz küldünk ki a' fáradságunk szorgalmunk hasznait más aratja: mint jelenleg már gőzhajózásunk 's vasutaink hasznait, jobbara külföldiek tömik zsebökbe, vagy azon folyók, melyeket isten a' magyarnak ajándékozott, idegennek használnak inkább, a' nélkül hogy a' Pó, Visztula vagy Elbe, nekünk csak 1 krajczárt jövedelmezne.

3) Nem közönyös dolog tehát: buknak é hazánkban sokan vagy kevesen; 's különösen eladósult földbirtokosink buknak é halomra vagy csak igen gyéren; mert erkölcsi romlásan kívül ez a' törzsökös magyar elemet is emésztí. Adósságok külföldiektől vétetvén fel jobbara, idegen elemeket szaporítanak, a' hazában talán majd olyanokat, kik jövedelmeiket itt költeni nem is hajlandók: kik pénzük után jutván magyar földbirtokhoz, sem kötelességöknek nem találják magyarrá lenni, sem méltányossági belső érzet őket hozzánk szítani nem készíti. 'S végre ha csak annyi földbirtokos leend is illy idegen elemekből alakítva, mint mennyi a' magyar elem; már a' nemzet élni megszűnt; miután a' magyar nyelv diplomaticai állása is törvényesen meg fog szűntetni, melyet követ az alkotvány is. Ekkor a' centralisatio nagy munkája be leend tökéletesen végezve. Gáthy.

Gyáralapító részvénytársaság. — A' Gyáralapító részvénytársaság igazgató választványa a' fővárostól távollakó részvényes urakra nézve a' befizetés körüli nehézségeket, és alkalmatlanságokat lehetőleg könnyebbíteni óhajtván, czélszerűnek találta vidékenként ügyviselőseket állítani, hol az illető részvényes urak lehető legkisebb költséggel, és alkalmatlansággal fizethessék be részvényeiket. E' czéla az igazg. választv. olly urakat kért meg az ügyviselő elvállalása végett, kikben hitelszilárdaság tekintetében mind a' társaság, mind a' részvényes urak teljesen megnyugthatnak. Sezen ügyviselő urakataz igazgató választv. következő utasításokkal tartotta szükségesnek ellátni: 1) Az ügyviselő urak, az alapszabályok 10. §a végpontjának értelmében a' náluk előfordulandó befizetésekről külön letéteményi könyvet tartoznak vezetni, melybe a' befizetés a' részvény számával és befizetés napjával együtt bejegyzendő, a' befizetett pénz pedig az alább kijelölt beküldési hatánapig külön letéteményi pénztárban kezelendő. — 2) Minden befizetést az ügyviselő ideiglenesen saját neve alatt nyugtatványozni tartozik. — 3) Az ügyviselő az igazg. választvány által igazgatói 's pénztárnoki aláírást viselő nyugtatványokkal fog, a' pénz és a' befizetők névjegyzékének felküldése után, ellátni; mihelyt az ügyviselő ezen nyugtatványokat megkapandja, azonnal kötelessége leend saját nyugtatványait ezen igazgatósági nyugtatványokkal becserelelni; 's ezen nyugtatványok épen olly erejűek lesznek, mintha a' befizetés az ideiglenes részvényjegyre jegyeztetet volna fel, és az utolsó befizetésekor ezen nyugtatványok az ideiglenes részvényjegyekhez mellékelve, valóságos részvényjegyekkel fognak becserelelni. 4) Az ügyviselő az alapszabályokban kijelölt befizetési határidő utolsó napjától számított 15 nap alatt, az addig befizetett összegeket a' pénztárba juttatni tartozik, miszerint a' kamatszámítás az ezen határidőt követő évnegyed első napjától kezdődhet, 's ennek elmulasztásából a' részvényesekre kár nem háruljon; minden illy elmulasztásból eredő kamatvesztést az ügyviselő tartozván

a' részvényesnek megtéríteni. — 5) Ellenben ha valamely részvényes az alapszabályokban kijelölt, és hírlapokban mindannyiszor kihirdetendő befizetési határidő utolsó napját is elmulasztaná, 's enné fogva az ügyviselő legjobb akaratja mellett is az illy késedelmesen befizetett összegeket a' fenkijelölt határidő alatt föl nem küldhetné, ez esetben a' felelőség nem fogja az ügyviselőt terhelni 's a' kamat csak azon évnegyedtől fog számíthatni, mely a' pénztárban történt bevétel napját követendi, az ezen késedeleből eredő kamatvesztést pedig — ha mindjárt ezen évnegyed előtt is, de a' befizetési határidő lejártá után történt volna az ügyviselőnél a' befizetés — a' részvényes tartozandik viselni. — 6) Az ügyviselő minden nála befizetni kívánó részvényest körülményesen felvilágosítandó a' rendszabályokról, ne hogy valaki magát tudatlansággal menthesse, 's nagyobb biztosság okáért ezen utasításhoz egy üres lap leszen mellékelve, melyre a' befizető nevét irandja, ezzel azt nyilvánítván, hogy az ezen utasításokban foglalt feltételeknek magát aláveti, fenmaradván jogok a' vonatkozóknak, hogy befizetéseiket egyenesen a' társasági pénztárnál megtehessek. — 7) Az ügyviselő a' postabéren kívül ügyviteli, és szállítási díj fejében 1/2 % fog magának fizettetni minden egyes részvényestől, ellenben minden levelezéseit 's küldeményezeit a' társasághoz bérmentesen tartozik megtenni, és mind ezekből a' részvénytársaság pénztárára semmi teher nem hárulhat. (Az ügyviselő kötelessége a' közöltetni fog.) — A' gyáralapító társaság igazgatósága.

A' pesti gyermekórház javára ujjal befolyt jótékony adakozások jegyzéke: Gróf Nádasdy püspök ó nma ajándékozott 200ftot. Breitner Katalin 10. Ghyczy Miklós ó nma 10. Vints Ferencz (Pajor Titus ur által) 4. Nyitra-megyei alispánnak 2d. küldése a' szakolczai járásból 20ft. 24 kr. Mlgos Miskolczy István cs. kir. kamarás özvegye, szül. Bück Jozéfa aszszonyság egy vas ágyra ajándékozott 11. Semsey aszszonyság 5 Mayer Katalin hagyomány 2f. mind pengőpénzben Pesten, sept. 15kén 1845. Frankenburg Adolf egyesületi titoknok.

Pesti testgyakorló iskola. A' helybeli testgyakorló iskola növendékeinek f. évi sept. 27kén szombaton délutáni 4 órákor tartandó közvizsgálatára a' t. cz. részvényes urak, szülék, nevelők, oktatók 's az ifjuság minden barátjai szívesen meghívotnak. A' belépti jegyek, intézeti oktató Clair Ignác urnál kaphatók.

Tudomásul adatik egyszersmind, hogy a' testgyakorlatokbani oktatás még ezen vizsgálat után is — míg csak az idő kedvezend — folytatatni fog. A' z i g a z g. választvány által.

Barsmegyei közgyűlés. Megyénk néhány politicusai aug. 25kén tartandó közgyűlésünket, már rég szokottnál nagyobbak jósolgták, 's mi örvendék a' meglehetősen tömött teremnek: mivel e' számból mértük a' közönségnek a' közügyek iránti részvétét, 's reméltük az előadandó tárgyaknak több oldalról megvitatását, a' mi által a' közjó csak nyerhet. Főispán ó msága szívből fakadt éljének közt elfoglalván elnöki székét, szokott nyújas köszöntése után előadák hogy megyénkben szokás ezen a' gyűlésen törvényszéki táblabírákat választani, 's az ezen nyilatkozatra következett titkos szavazásunk a' következőket jelöli jövő évi bíráinkká: Jeszenszky Elek kam. 153 szóval, Kosztolányi József 152. Reinprecht Ignác 150. Reinprecht Ferencz 144. Botka Tivadar 142. Jeszenszky Sándor 141. Majthényi Ágoston 134. Sebestényi Ignác 112. Gyurcsányi Antal 106. Kürthy Lajos 102. Juhász Antal 98. Simonyi Ferencz 94. Simonyi Elek 91. Simonyi Libor 90. Liptay Gábor 89. Tóth Imre eszt. kanonok 87. Sebestényi Ignác a' választók iránta tanusított bizalmát megköszönvén, a' táblabíroságról lemondott, 's helyébe Majthényi Rudolf választatott. Nagy készséggel fogadtuk a' nm. m. kir. htanács azon rendelkezését, miszerint kikutatván az ez évi termésmennyiségét és minőségét, az inség elleni gyógyszerkezeléve gondoskodnánk. Az ezen munkálattal megbízott választvány oda nyilatkozott: hogy megyénk szolgabíráji ezen összeírás a' nekik kiadott lajstrom szerint minél előbb eszközöljék, 's az e' tárgyba tartandó oct. 16ikai közgyűlésre okvetlen beadják. A' segédeszközökről majd akkor gondoskodandunk, ha a' szükség nagysága tudva lesz. Addig is a' fölösleges fogyasztást korlátozni akarván, eltiltatnak a' költséges több napokig tartó lakomák, halotti torok. A' községek gabonája zár alá fog vétetni. A' molnárak zsarnok viszszaélései ellen, szolgabíráink végzésileg, szemes örködésre szólíttatnak: de nem hiszem hogy sikerüljön még a' legerélyesebbnek is az igen begyökerezett viszszaéléseket kiirtani; miért? mert nem leend panaszló? 's miért? mert bizonyos lehet a' pana-

szolkodó, hogy többé gabonája őrlésre a' bepanaszolt molnárnál elfogadtatni nem fog, kik némellyikeinek önbizottsága annyira jött, hogy őket jobb őrlésre figyelmeztetők is, csak nagy kérésre fogadják el a' gabonát. Megkérjük a' hely. tanácsot, hogy a' katonaságot vagy eltávolítsa szerencsésb vidékre, vagy a' kincstárból lássa el; valamint az iránt is hogy országunk bővebb termésű vidékiről, szűkebb termésű vidékekre gabnaszállítatásul gondoskodjék. A' köznép sorsát szíven viselő első alispánunk mint választványi elnök, a' pálinkafőzés korlátozását, 's ennek következtében az uradalmak részéről a' kazánpénz aránylagos elengedését is indítványozá; — vonakodik kezem leírni azon okok nehányait, a' melyekkel ezen indítvány ostromoltatott, 's megdöntetett. Elég legyen mondvá: hogy Mathew atyailly nézetek közepette még sikertelenül munkálkodék. A' köznép tekintetéből talán igen hasznos volna, ha most midőn a' gabonának ára megint jutányosabb, a' házi pénztár költségein valami megvásároltatnék, hogy a' szükség idején, ugyanezen, habár jövő új terméskor befizetendő áron, a' nélkülözőknek adathatván, szegényebbek menekülének né melly uzsorások markából, a' kik hacsak néhány hétre is, nem adnak másként kölcsön, hacsak 1 szapu helyett (4 véka) öt véka viszsza nem adatik: több, szükségét szenvedő, kénytelen télen zöld vetését 's abban helyezett reményét másnak ócsó, alig a' munkát és magot éró áron általengedni, hogy új termésig kiélhessen, és már így aratni való gabonája kevesebb maradván, jövőre korábban éhezessék. Vannak gazdák a' kik leróván adósságukat, 's bevetvén szántóföldüket, alig fognak bírti annyit, mennyivel egy két hétig beérhessék. *) Csak akarjanak tisztviselőjink, most több viszszaélés nyomára jöhetnek.

A' nm. k. h. tan. azon körlevele, mely által tudatja a' megyékkel, hogy ezentúl a' megye kormányzójin kívül, szbir. is használhatják hivatalos szükség esetében a' katonai karhatalmat, egy kis tüzet látszott önteni a' kedélyekbe, melynek hatása ezen intézvényre nézve ugyan különböző volt; mivel midőn mások annak elfogadását meleg szónoklattal éleszteti akarák, ellenben mások azt tüzesen ellenezték. Legnagyobb vitára szolgáltatott okot kérdéses intézvénynek azon balmagyarázata: mintha a' katonai karhatalomhasználatkor csak a' sz. bírákat tenne felelőssé, 's a' megyék kormányzóji attól fölmentve volnának: féltették mások személyes bátorságukat, 's ezen igen csudálkoztunk, mivel hogy mellőzheté figyelmeket azon igen nyilvános kitétel; hivatalos eljárásukban: "vagy talán önmagukban nem bizván, féltek hogy annyira vetemülnek, hogy a' katonai karhatalom által való fékezésre is méltóknak találtassanak? Ez szomorú elfajulás volna! Millyet ugyan semmikép nem reménylünk. de ha ollyas valami non putaram által megtörténnék, a' közjó tekintetéből csakugyan az ollyan karhatalmat üdvösnek vélnék. Mások ellenben azt szükséges gyógyszernek tekinték, melyet más előfordult politikai esetek szükségelték, vagy a' jövőben előfordulandók szükségelhetnek, 's azt, a' mások által féltett megye autonómiáját, melyet bizonyos társulatok bitrolni szoktak, szilárdító eszköznek tekinték, annál kevésbb veszélyt hozót: hogy ollyakra van annak használata bizatva, a' kik a' RR. választásától függők, holott más országokban azt a' rendtartásra kormány által nevezett egyedek használják a' nélkül, hogy valakinek eszébe jutna az ellen kifogást tenni: monák hogy nem is adatott ez által új hatalom a' tisztviselőknél, mivel már praestabiliált elv volt országszerte a' katonai karhatalomnak rendkívüli esetekben használhatása, 's hogy ha annak szükség esetében használatát a' tisztviselők valamellyike eddig is mulasztotta volna, csak a' RR. rosszalását vonta volna magára; hogy azonkívül a' katonai karhatalom, melynek gyakran már pusztá jelenléte is rendet eszközöl, kevésbbé káros és szelidebb, a' csak vérengzések kíséretében járni szokott polgári karhatalomnál. Végzés gyanánt kimondatott hogy a' KK. és RR. az előfordulandó előre nem látható rendkívüli esetekben, értvén ollyakat, midőn rendfentartásra a' polgári hatalom elégtelen, törvényhatósági eddigi jogukhoz ragaszkodnak, és anél fogva az intézvényben kifejtett elvekben nem osztoznak.

Csongrád levelének következtében mi is föli-

*) Mennyi súly minden szóban, mennyi ok arra, hogy a' szegény adózók erkölcsi 's anyagi emelésére, mind ns. Bars mind hazánk egyéb megyéinek is minél több 's buzgóbb Mathew atyát ohajtsunk. Szerk.

runk ő fölségéhez, hogy hű magyarjait itt lakással örvendeztesse meg. Nógrád és Szabolcsnak ugyanazon tartalmú leveleiket tudomásul vettük. Gyűlésünk másodnapján egy szilárdabb 's már épülni kezdő kálnai hidra szükséges költségekről tanácskoztunk. Építünk de még elegendő pénzünk nincs, 's ezt csak reméljük, 's pedig oly forrásból, mely kanyarodásiban gyakran, áthatlan kösziklák alá búvik, melyeket szétörni bajos. Több év előtt ezen hid építésére a' nm. h. tan. három ezer pengőfrot rendelt, ez elég nem levén, megyszerzte önkéntes adakozásra szólítottunk föl, 's egész bizonyossággal mondhatni, hogy ha nem csurgott mégis cseppent valami, 's mégis nyilvánosság és rendes jelentés útján, — melyet nélkülözhetlen kellő ellenőrködhetés végett mellőzhetetlennek vélünk — se az adakozókról, se a' begyűlt pénz számáról köztudomásra mi sem jutott. Hogy az így begyűlt pénz sok nem lehetett, abból gyanítjuk, mert tavaszkor egy küldöttség nevezett nádor ő fölségétől, a' felemelt só árából valamit eszközözendő, ez szép ígéretekkel, 's nagyszerű reményekkel tért vissza, melyek szappanbuborék gyanánt elenyésztek; mivel folyamodásunkra a' h. tanács többé egy fillért sem adott; a' házi pénztár pedig, vagy mondjuk ki értelmesebben, az adózó évenként annyira terhelte már, pedig megyénk emez ingó vagyonának évenkénti helyreállításával, hogy az eddigi hídak felkes első alispánunk szavaival élve „a' nép vérszopó nádályának“ méltán nevezhetjük: 's nehezen csalódunk állítva: miszerint az anyai évek során rosz építésre fordított költségen, a' több ezer napokat tevő, 's munkás embernek, leginkább sürgős mezei munkában megbecsülhetetlen napszámot is betudva, talán már egy, megyénk, de honunk díszére is válhatott, lánczhidat építhetünk vala, holott eddig, a' roppant költséget Garamunk szöke hullámi elsodrák, sok ezer adózónak kárával. Így mind ezután illik, hogy tulajdon erszényünk vállalja el oly hidnak fölépítését, melynek létrehozatalát súlyos bűn nélkül adózójink vállaira többé vetni nem lehet, nem szabad, 's ha ez történne, e' hídak méltán „föhász hidjának“ nevezhetők. De megyénk becsületére legyen mondva, hogy azon elv: miszerint az építendő kálnai hid költségeit (még hét ezer pfrt. szükségeltetik) csak a' megyei nemesség viselje, minden ellenmondás nélkül elfogadtatott: de már ezen elv alkalmazásában annyi volt a' nehézség, hogy szinte tartanunk kelle az akadályok legyőzhetlenségétől. Az eddigi kivétési kules aránytalansága, a' hozandó végzésnek, egyesek lehető akaratlansága irányában törvényes uton sikeríthetlensége, a' bármiből néven nevezendő adó címze; jövedő, valami más megyei szükségekre, ezen végzésen alapulandó lehető költségkivetések előli méltó félelem: voltak azon okok, a' melyek az elv életbeléptetését nehezíték: míg nem abban olvadtak össze a' több ízben megnyugtató vélemények, hogy a' szabad ajánlás címze alatt elfogadtott kálnai hidra való költség, a' régi eddigileg divatozott, habár nem igazságos kules szerint vettessék ki, 's minden nemes kérdeztessék meg, akarja é viselni a' ráesett sommát vagy sem? 's ha ki ezt tenni vonakodnék, 's önbecsület érzése által arra magát kötelezve nem érezvő, törvényes uton, a' rá esendő somma ne követeltethessék.

B. P. megyénk egy közbirtokosa ellen, mivel a' megyei karhatalomnak, jobbágyait kiállítva karhatalommal ellenszegült, 's biróilag elfoglalt vagyonát önkényesen visszafoglalta, 's így magát a' megyei határozatok ellen vétkessé tette, ügyészi kereset indítványoztatott; de ezen indítvány sikerítettése mellőztetett azon végzéssel, hogy a' karhatalom ellen kirendelt jobbágyai megintendők: ha hogy uroknak illy esetben engedelmessé mernének, hogy a' testi büntetést ki nem kerülik. — Tudatja velünk a' nm. helyt. t. hogy a' múlt évben sokkal kevesebb selyem tenyésztetett hazánkban, mint azelőtt. Ezen csak sajnálkozni lehet, de bámolni nem, hisz megyénk talán évek óta sem járult a' selyemtenyésztes előmozdításához. Selyemtenyésztes fölügyelők húzza ugyan a' száz pft. járandóságot, de nehezen tudá mi terem azon téren, a' mely szederfa-csemetéknek van szántva, hacsak meg nem tudá a' gyűlés után, hogy ott burgundia közepette, néhány szederfácska csak teng. Többektől kerestetett már évek óta szederfa, 's a' felelet? nincs. — Egy más, szinte hitanácsi rendelvény szorgalmazza megyénket, hogy némely vegyes házasságból született, 's a' törvény értelmében a' kath. hitben neveltetendő nőgyermek, e' hitbeni neveltetéséről gondoskodják, mivel azok

protestans atyafiak által a' kath. hitbeni neveltetésről elvonatnak. Illy tartalmú, 's ugyanezen eseteket érdeklő k. intézvény olvastatott megyénk teremében, már legalább másfél év előtt is. Tanuságul hogy némely törvények, némely egyedekek előtt — ha egy pestmegyei szónok szavaival élni szabad — papirosbástyák: melyek erősségét oly hű mentséggel is — hogy protestans, a' törvény értelmében kath. hitben neveltetendő rokonát, ha annak gondviselését magára vállalta is, tulajdon költségén eként neveltetnem köteles, könnyen lerontatnak. Vajjon melyik törvényen alapul ezen hátulsó ajtótska? e! e! nem üdvös a' törvény értelmét így kijátszani akarni! 's oly roppant költségbe jön valakit kath. hitben neveltetni? holott minden helység valamely kath. plébániához tartozik; 's ezek mindenike ezen kötelességet, csak az egyed küldessék hozzá, szívesörömet ingyen fogja elvállalni.

Szabolcsmegyei közgyűlés folytatása.

Más két parancsa a' főmélt. udvari cancelláriának a' jobbágyi puszták telkek 's nemesi kézenlevő telkek számát 's állapotját, szóval az 1836: 11. czikk miképp történt vagrehajtását a' parancs kihirdetése után 3 hónap alatt rendeli fölterjesztetni. Minthogy a' volt összeírás óta ezen telkek változtak, azok újabb összeírására 's a' jelentésnek nov. lejéigi beadására a' volt 's mostani szbírák küldettek ki. — A' nm. főispán gr. kifogást tett az ellen, hogy a' RR. a' nádudvari járásban megürült alorvosi helyet betöltötték; mivel azonban a' választott egyed a' RR. tetszését bírja, 's ellene ő excejának sincs kifogása, őt az állomásra kinevezi. Erre határozatott, hogy a' RR. a' főispánnak kinevezési jogát el nem ismerik, 's választási jogaihoz továbbá is ragaszkodnak. Tudnillik nálunk minden valóságos nem tisztelbeli hivatal-választás alá esik. — A' nm. h. tanácsnak a' katonai hatalomkar használatára írt ismételtes levele természetesen nem pártoltatott. Mostani szeretett 's igazságos főispánunk kezében a' katonai hatalomkarnak választásoknál alkalmaztatását nem látták veszélyesnek a' RR., azonban tapasztalják, miképp ezen visszaélés kényszerítette alkalmazás mindinkább terjed, önkény eszközévé kezd lenni 's benyúlik a' tanácskozási termekbe is: az intézvény tehát már csak azért sem pártoltatik, mivel a' felelősségről részint rosszal részint nem intézkedik. Egyébiránt oly polgári esetekben, melyekben a' megyei erő elégtelen volna, a' közgyűlés 's a' megye törvényes elnöke, a' fő-és alispán, de mindig a' közgyűlésnek adandó felelet terhe alatt alkalmaztathatja a' katonai erőt. — A' megyei dohánytermesztésről jelentés kértvén, az a' h. tanácsnak felterjesztetni rendeltetett. — A' nm. h. tanácsnak egy intézvénye magtárak felállítását, másik a' népséghez mért idei termésről adandó összeírást szorgalmazván, miszerint kitűnjék: hányan vannak, kiket éhség fenyeget. Ezen népelethe vágó kegyes intézvények lelkesen fogadtatván, a' helységenként teendő összeírásra küldöttségek nevezettek ki, 's másnap a' főjegyző az összeírási lajstrom tervét bemutata. A' magtárak ügyében kiküldve levő küldöttség pedig azt jelentette be, hogy munkálkodásról most is lehetne már jelentést, de mivel a' kegyes intézvény bővebb tárgyalást kíván, azért a' gyűlés utolsó hetében adandó be munkálatát. — A' megye két uti biztos rendszerítését kérvén, erre nézve a' pénztár állapotjának felterjesztése rendeltetik. — Bizonyos uradalom a' jobbágyok ügyei elintézésére hosszas sürgetésekre sem akarván uriszéket tartani; most hatarnap olyformán tüzetett ki neki, miszerint ha azt addig meg nem tartaná, azt az egyelőre megyeileg kinevezett uriszéki tagok fogják megtartani. Látni ebből is, hogy az uriszékek ideje lejárt. — Nagy részben elhamvult Ajak helység lakosai, kik a' kebelbeli kölcsönösen tűzkarmentő intézet jótékonyágában részesültek, ezért köszönetet mondtak a' megyének 's magokat az intézetben továbbra is megtartatni kérték. Ezen köszönet a' 4 főszbíró által köröztetni rendeltetett. Olvastatott ns Hajdúkerület kapitányának levele, melyben a' hajdúvárosokat a' megyei tűzkarmentő egyesületbe felvétetni kéri: minthogy ezen intézet nem annyira a' megyét, mint a' népet illeti, azért a' kérelem a' septemb. derekán tartandó népgyűlésre utasított. — Bátor városban az ottani nemesi hadnagy részéről jegyzőválasztási visszaélés, 's ennek következtében Sz. L. sz. biró által a' városi nem nemes eskütteknek megbotoztatása történvén, ez ügyben vizsgáló küldöttség vala kiküldetve, ennek beadott jelentése nyomán a' szbíró eljárása jegyzőkönyvileg rosszatlatott 's a'

nemesi hadnagy, egyszersmind magtári biztos K.M., czinkosaival együtt tiszti perbe fogatni rendeltetett. Szép a' RR. től, hogy még nem is gondoltak oly eljárásra, millyennel magát nem rég egy megye bizonyos zsidó pofozás ügyében kitüntette; de hogy e' megyének mégis van szbírája, ki még városi előjárókra is meri, kivált ártatlanul, 's ugyanazon tettet egyre hat, másra már tizenöt ütleggel, hajduja botját kiterjesztvén, az méltán elkeseredést gerjeszt minden jobb érzésű szabolcsi kebelben. Vajjon mi tekintéllyel fog kormányozni azon előjáró, kit úgy megbotoztatnak, miként ő tán nem botoztathat? Illyenek látásakor egészen Chinában gondolhatná magát az ember, hol a' mandarin botoztat és viszont botoztatik is. De mégis van különbség China és Hunnia közt, mert ott egyenlőség van, ott a' főmandarin sincs bot alól kivéve; nálunk pedig a' nemesi hadnagyról nem nemes esküttekre pattan vissza a' szbírói paripa. Sajnálatra méltó, hogy Szabolcs RR. e' itt nem követték nyomban Pest, Heves 's több megye példáját, a' falusi előjárókat 's gyárosakat a' bot alól felmentvén. Illy állapotban szerencsés vagy teNyiregyháza, hogy polgáraid kir. privilegium által kivéttvők az ütlegek alól, mert a' batori esküttek után bizonyosan szenatoraid volna most a' sor! — A' nm. h. tanács egy intézvénye Nyiregyháza várost, hogy a' kebelbeli kath. egyház patronusa lenni nem akar tiszti ügyész felperessége mellett perbe fogatni rendelvén, ezen intézvény minden megjegyzés nélkül egy nem járásbeli ügyésznek adatott ki. A' pertudósok szeretnék tudni: micsoda, mi törvényen alapuló, 's mely bíró előltt folyandó per lesz ez? És midőn a' pert így ráparancsolják, vannak, kiknek lenni épennem kellene, kik az egyházat már is nyertesnek hiszik. Különös, hogy másnap ezen város gr. D. család részéről ex incapacitate possessorii is perbe fogatott. — A' megyei levelezések közül egyhangulag pártoltatott 's nagy tetszéssel fogadtatott Zala lelkes 's igen jeles felírása a' részek iránt, ugy szinte Csongrád is ő fölségének hazánkban lakása tárgyában. Varasdmege pártolás végett közölvén ő felségé. intézett felírását a' Zagrásban jul. 29n történt katonai öldöklés ellen, mielőtt a' RR. ez iránt intézkedhetnének, a' tárgy felvilágosítása végett Zagráb megyét rendelék felszólíttatni, melyet a' dolog Varasznál közelebb érdekel, — Minden megyéhez az administratorok tárgyában intézett felszólításunkra Gömör, Borsod, Heves, Torna (ez is örökös, de...) Szepes 's több megye válasza érkeztek, miket azon megyék levelezőji már közlék az olvasóval. — A' nm. h. tanács számos vegyes házasságból származott gyermek neveltetése iránt rendelkezvén; az intézvény járásokban ez ügyben levő küldöttségekhez utasított a' tárgyak megvizsgálása végett, melyek jelentése után szólódnak a' RR. a' tárgyhöz előre kijelentvén, hogy a' reversalisokat soha törvényeseknek nem ismerék. B. J. —

N. Károly Nyarutó 6kán. Következő két rendű

levelet kaptuk N. Károlybul az ottani két nemű ifjuság neveltetéséről. Nem egyszer olvastuk hírlapokban, 's nem egyszer hallottuk magasztos szavakkal kiemelni ama nemeskeblű emberbarátokat, kik a' hon, 's emberiség javán olthatatlan lánggal esügvén, jótékonyaságuk által annak egyetemi jólétét előmozdítani meg nem szűnnek. Leszállott mi hozzánk is eme jótékony malaszt, sikerrel teljes működésének ninesen ki szívéből nem örvendene. Zichy Karolina gr. nő e' nagy lelkű honleány m. gr. Károlyi György nejje, kinek gyengéd érzetében az emberi éretyek legéjéjébe a' jótékonyaság, az ápoló kéz, és a' nemes méltánylás csillagként tündöklék, e' vidéket sem mulasztja el kegyének harmatával öntözni. Ő t. i. jelesen felfogvan virágzó századunk szellemét itten a' középrend számára leány iskolát alapított; 's az itten f. e. aug. 11dikén tartott nyilvános kísérletre az egész m. grófi család, nagyszámú vendég koszoru kíséretében jelent meg. Áthatva itt e' buzgó anyai szeretettül a' kis esemeték kettőztetett iparral feszíték meg szorgalmuk idegét 's valóban nem csak a' szülék, de más jelen voltak szemében is örömkönyvek valának láthatók, midőn e' kised csemetéket minden kérdésre k' elégítőleg hallak felelni. De legnagyobb figyelmet beszerte, a' szép női munkák roppant halmazak, melyek a' tisztelt tanító nő súlyos hivatásának pontos teljesítését, 's fáradhatlan buzgalmát tanusítva a' szemnek megannyi öröm élvezetet nyújtának, nemkülönben a' m. alapító gr. nő ama nemes tette, miszerint ő bennök az erény csiráját hervadhatlan virággá akarván fejleszteni szorgalmuk élesztése végett 175 leányának különemű becses értékű ruha nemeket sa-

ját kez
csak a
szersn
és fent
tünket
tet ter
kor mi
gyámó
forró h
nek r
tósági
több s
díjat
diban
érezni

nyaru
melné
miszé
előmo
gyike
's mell
gyog-
helye
fogvá
szárny
munká
zának
nek k
követ
László
nyilvá
legszi
család
létébe
rabok
nyitá
annyi
kezne
egysz
dak á
teni
ünne
teért
nyom
olvas
évber
kelvé
növen
nem l
rajzt
vános
tanító
féria
izben
az ipá
domá
vitni
kik n
nem
mi le
hord
la tis
zárju
kor s
és ne
szor
siker

Mult
sóna
kat e
hog
léke
által
mer
hólo
véde
hozr
még
gész
ság
köz
kör
pra
jain
—
szé

ját kezével osztogata, megmutatván azt, hogy ő nem csak alapítója ezen jótékony intézetnek, hanem egyszerűs mind pártatlan anyai szeretettel gondos ápolója, és fentartója is. Vegye tehát azért buzgó köszönetünket, 's adja az ég, hogy ezen buzgó anyai szeretet teremje meg az ohajtott gyümölcsöt, 's őket egykor mind saját, mind édes szülőknek örömeire, és gyámolításokra lássa felnőni. Vegye egyszerűs mind forró hálánkat n. t. László Alajos igazgató ur is, kinek rendületlen jelleme, és mindenkor éber igazgatósi bölcsesége e' kisdetek növeltetése körül legtöbb segélyt nyújt, élvezze majd egykor fáradsága díját ezekben erényes életében, és azon édes öntudatban, mit minden jó és szép tett után szoktunk érezni. Tornoyosi Aurél.

A' másik pedig így hangzik. Nagy Károly nyárutó 9kén: Semmi sincs a' világon, mi annyira emelné az emberi méltóságot, mint ama nemeslelkület: miszerint az ember szíve minden érverését a' közjólét előmozdítására hűn szenteli. Ezen nemes lelkület, egyike a' kebel tiszteletről legméltóbb szervenvelmek 's mellyá' rények koszorújában olthatatlan fényvel ragyog. Adott is az ég férfukat, kik között nem csekély helyet töltöttek be a' kegyes rendű oktatók is, kik fel fogván a' társas élet magas rendeltetését az ápoló szárnyuk alá vett kisdeteknek kezdik e' nagyszerű munkát, hogy embereket adjanak az istennek, hazának, és az emberiségnek. Milly szorgalmat fejtenek ki itt is a' kisdetek körül e' jeles rend tagjai, a' következők közül eléggé kiviláglik. Bevégezvén n. t. László Alajos gondos igazgatása alatt másod fél évi nyilvános kísérletét a' tanodalmi ifjuság, folyó hó 3. legszívesb hála tisztelettel emlitendő Károly gróf család, és nagyszámu díszes vendég koszuze jelenlétében, az erényi jellemeket eleven szinzel festő darabok ügyes előadásával szavalasi jártasságát bizonyítja be; ezen mód által a' buzgó tanítók nem csak az annyira szükséges szóoklati gyakorlatokban igyekeznek az ifjak elmetelhetőségét kiképezni, hanem egyszerűs mind a' szavalatuk tárgyául választott példák által is a' jó, és szép szerelmét bennök felébreszteni 's szilárdítani törekcsenek. Aug. 4dikén miután ünnepléses szertartással az év szerencsés végezteért hála áldozat mutattatott be az egek urának, a' nyomtatásban megjelent érdemszerinti osztályzat olvastatott fel, mellyből kitünik, hogy a' lefolyt tan évben a' tanodalmi növendékekhez mellékelvén a' nemzeti iskolába járó ifjuság számát is, a' növendékek összege 774 tesz. És itt egyszerűs mind nem lesz helytelen megemlitnem t. cz. Nersz József rajztanító urnak ebbeli buzgóságát is, melly *) nyilvános dicsérettel magasztaltatott; — nem rég kezdett tanítói hivatalában a' legnagyobb nehézségeket is férfias szilárdsággal megtörvén ügyes kezének több ízben szép példányát adá, 's drága hazánk reményeit az ipar minden ágában annyira szükséges rajz tudományban kiképezni, és szorgos munkásságra hevitni meg nem szűnik. Csak azok előtt érdektelen ez, kik nem tudják a' jót és szépet méltányolni, 's kik még nem élvezték gyermekeikben a' szülői édes örömet, mi legalább jeles érdemeik iránt őszinte méltánylatot hordozván keblünkben legnagyobb örömmel, és hála tisztelettel eltelve irántok azon forró óhajtással zárjuk be sorainkat: Vajha ezek, kik megértvén a' kor szózatját, e' kisdet eseményeket az élet örömeire, és nem gyötrelmeire neveljék; mire mi nekik kitünő szorgalmat, és terhes munkáikra áldással koszoruzott sikert óhajtunk az ég urától. T. A.

Borsodi titkok. Miskolcz sept. 7kén. Mult tudósításunkban ígértük, hogy a' nyíjas olvasónak borsodi titkokkal kedveskedünk, 's szavunkat előbb utóbb be fogtuk volna váltani okvetlen; de hogy azt már is tennünk kell meg sem áldotnk; belezünk tehát azokba, 's ha az olvasó érdekvágyát általok kielégítve nem találalndja, bocsásson meg vakmerőségünknek, hogy a' divatos titokírási hajlamnak hódolva mind a' mellett, hogy Sue Jenő vagy — mert védegyleti tagok vagyunk, 's honi példát illőbb felhozunk, — Nagy Ignác genialis tollával nem bírnak, mégis provinciális életünk kopár mezején mi is bön gészünk, 's egy két titkot tárunk fel a' nyilvánosság előtt, 's a' k. olvasó megenged, ha — mint mult közlésünkben is tevők, itt is az egyházi mozgalmak köréből kezdjük meg mutatványunkat, hisz ecclesia praecedit — ez áll az életben, miért ne állana hát lapjaink hasábjain is. — Tehát a' dologra! Megyénk je-

lenleg politikai pezsgésben van, 's a' jelen megyei többség kezeiből a' pálmát egy töredék akarja magához ragadni, 's míg amaz úgy szólva csak védelemzőleg, ezéltatai tisztaságát szegezi a' megtámadók ellen, megmozdít emez ellene mindent, az isméretes közmondás szerint „lectere si superos nequeo, acheronta movebo;“ gyanúsítás, rágalom, a' társas élet megméltelyezése, a' legszeplőtlenebb jellemek befektetésére intézett koholványok, ezek mind mennek neki, csak hogy ezéltát elérhesse, 's e' gentlemanekhez vajmi illő eszközök eléggé jellemzik kétségbeesett erőködésük valódi irányát, bár arszláni effronterivel rá a' megye békéjének köpenyét borítják is; — és most noble eszközeikhez még egy mást is soroztak e' „békehozók“ (!) — a' vesztegetést, még pedig az egyház békes terén. — Mult hónapokban t. i. az alborsodi megye egyház segédgondnoksága (a' reform. részéről) bocsátatott az illető reform. ekleziák közt választás alá; a' szavazatok azonban a' canonicus többséget egy részre sem dönték el, elég annyit emlitenünk, hogy első alispánunk 24. P. L. 7. Sz. B. 4. és m. alispánunk 14 szót nyertek; új választás kelle tehát, most már csak az egyszerű többség levén eldöntendő a' nyeret; 's mi történik? — mult közlésünkben emlitők már milly nemes módon (!) csempésztetett el Miskolcz 4 szavazata a' berukkolt confederatusok által jelöltök részére, 's noha ezt is eléggé röpkényezte a' közindignatio babérjával, még ez nem volt eléggé; a' már szavazott falusi 's egyéb egyházak tanácsai is a' szerteszágaldó emissairek által új szavazásra bírtak, — ígért, vesztegetés, pénzzel szerzett nyomorú vesztegetés által sikerült a' magokat jövő tisztújításra meritaló lovagoknak illoyal módokon ezéltjokat kikortekcskedni, (ezt már egyházkerületi jegyzővalasztások is közbotrányra megkezdették) 's a' szavazattöbbség N. G-t érte; ki elnöki székét elfoglalva — vajmi nemesen elért — polczán nem áallá kimondani nyiltan, hogy ő állását nemcsak egyházi, de politikainak is tekinti, 's leginkább ezért örül annak elnyerésén, mert ugymond nagyobb hatásköre lesz a' megye megzavart (de ki által carissime?) békéjét helyreállítani 's a' terjedő burjánt kiirtani. Igen szép szavak, látszik hogy szoló ex asse tanulta Bulwer híres Toralinsorjának grammatikáját, mert közönséges barbár magyar nyelvünkön ez körülbelül ennyit tesz: „örülök uraim! hogy olly polczra juthattam, mellynek — bár egyházi 's igy eléggé unalmas valami, — de az a' kitünő jó oldala van, hogy magam, 's társaim részére jövő tisztválasztáson kedvezőbb 's nagyobb hatásom van a' kortekcskedésre.“ — Csak a' számítás aztán ne csaljon, mert derék lelkészünk aligha fogják magokat csabétkéitkel dupiroztatni; — ugyan e' gyűlésben a' Csti nemes hadnagy 's város előjárói, az elnöki öröm nem kevés megzavarására nyilvánítják, hogy napokat 's éjeleket dözsöltek csapszékében vesztegetés, 's bujtogatás kedvéért épen az elválasztott javára P. T. és társai, 's hogy ez teljességgel nincs rendjén, máskor ok az illy lázító rendetlenkedőket befogatandják. Prosit leálarozott „békehozó“ uraimék! sok szerencsét 's becsületet a' nemesen szerzett hivatalhoz az illetőnek dicsőségét bizony nem irigyeljük!

— S. —

Budapesti napló. (Sept. 21kén) Nagy világosság fenyegeti Pestet, az emlitettük francia légszesz világitókön kívül egy lap szerint többen is ajánlkoznak a' fővárosnak légszeszszeli világitására, 's ez iránti egyezkedés végett a' hatóságok folyamodnak; most már tehát ezen van a' rend; ha igazán akar e' felvilágosodni, — mert az eddigi lámpázgatás mellett mi türestagadás? meg kell vallani: hogy olajt és fáradságot vesztett. — A' helybeli tótajku evangélikusok közül számosan kívánván a' magyar nyelvet sajátukká tenni, egy nevelőt megkértek, sziveskednék nekik hetenkint néhány leckét adni; 's e' ezéltára saját iskolai előjáróságuktól a' tanodát átengedtetni kérik. Ott azonban világosan kimondatott: hogy az iskola nem véne neknek hanem gyermekeknek való. Hogy a' gyermekek illy mostoha szózatától szinte nem magyarosodnak világos, — azonban hogy e' tény nemzetiségünk tőli irtozás jele, napnál is világosabb; és hogy ennyi világosság daczára némelly atyánkljai mégis homályban botorkálnak nagyon különös, sőt sajnálatos is. — Beszélük, hogy a' magyar középpontú vasutok hét kalauz (conducateur) állomást hétszáz, tehát minden egyes helyre száz magyar folyamodó közül nem lehetett betölteni, 's e' ezéltára Bécsből hozattak alkalmas egyedek, kik magyar öltönyt fognak viselni, 's igy a' nemzeti elemet szaporítandják; minek minden egyes hazafi annál őszintebben örül, mennél számosabb példák által győződött meg arról, miszerint a' külföldiek nem szoktak elfeledkezni az őket boldogító haza iránti háladatosságról. E' szempontból örövendünk egy másik társaság ügykezelési eljárásán is, miszerint közel száz matroz szállított be a' Rajna mellékéről; mert ez által remény kecsgetti a' benszülőtteket:

hogy tovább is tátott szájjal bámulhatják a' másfelé röpkedő sült galambokat. — Mult szerdán éjjel a' kerepesi uton egyike azon szerény házaknak, mellyek földéllé látják el tulajdonosaikat a' nélkül hogy azok számára kényelmes úri éltet biztosítának — földig leégett. Megható volt látni a' tán koldusbotra jutott családfőt síró magzati körében, mint törülgeté sűrűn omló könnyűit, hogy sok évi fáradalminak elhamvad romjaira ne hullhassanak. Mennyei érzete a' jótékonyágnak, megszállod é kebleit azoknak, kik bőségesen élvezik a' kedvező sors javait, hogy nyujtsanak segélyt a' tönkre jutott szerencsétleneknek! — Mult héten egy szerencsés elgázolás történt; bizonyos lovag nem fékezhetvén paripáját, ez egy a' német színház előtt ácsorgó napszamosra vágatott, ki azonnal nagy jajkiáltással rántotta fel lábát, 's olly keservesen rimázkodott, hogy a' könyörületes lovag visszafordulván erszényét dobta a' szenvedőnek; e' gyógyerejű tett után mindkettő különböző irányban, nyugton távozott a' hely szinéről. — Egy szegény tót az országuton lopási csínyit követvén el, a' büntető igazság szolgálja elől másképp nem menekülhetvén földre tapadt, 's semmi erővel nem lehetett elmozdítani, míg nem a' esődülő néptömeg elől felszökkenvén önként futásnak eredt, azonban szerencsétlenül épen azon ház irányában, hol hamar hűvörsre jutott. — Nem rég egy drámairónk színházi jutalom részt nyervén ugyanaz este Dunára szolgáló ablakát pénzkeresők szállották meg; a' megretent író épen vígjátékot írt, mit azzal végzett be, hogy fölugorván a' feszegetett ablakostélyhoz rohant; azon perczen zuhanás történt, 's egy mély nyögés közben néhány sötét alak kotródott tova. — A' Dunaparton, hol bizonyos távolságu sorokban kisebb nagyobb korlátfák állítottak fel, egy városi 's egy falusi közt következő párbeszéd történt: „Ugyan kérem uram, misfé temető lehet ez itt?“ „Ez földi, a' magyar fuvar temetője; látja ott a' nagyobb oszlopok alatt több-fogatu szekerek nyugszanak, itt a' kisebbek alatt aféle kisebb gazdák, kiknek örök nyugalomra szállott szelleme ama nagy vizigépekbe költözött.“ „Hej! előre is láttuk mi azt, hogy azok a' gőzölő maschinák minket megrontanak; már most hát még csak e' partokra sem lehet közeledni?“ „Nem, épen azért, mert e' tér a' gőz általi szállítás iparhelye, 's kelmetek csak jobb ha otthon maradnak a' mezei gazdaság körül.“ „Hej! pedig sokat elrabolnak tőlünk ama kormos vízi-bivalyok.“ „De majd jobban is fog jövedelmezni általuk a' szorgalommal üztött mezei ipar.“ Ezzel a' párbeszédnek vége szakadt, a' nélkül hogy tudhatnók, mennyire lón megnyugtva a' jámbor falusi ezen fölvilágosítással. — Az iparköri ujdonságokból kiszemeljük Szentkirályi Móricz és társának szivargyárát, melly már az ősz-utczában tetemes erővel működik. A' vállalkozó szándéka minden dohányt származásának neve alatt bocsátani áruba, miszerint különféle dohányainknak szivargyártási alkalmazhatóságát minélelőbb meg lehessen itélni. — Nemzeti színházunkban mult esztörtökön estve egy kis énekes leány adta szini próbáját, ki gyönyörű igen képezhető hangjával még a' magyar dalvilágnak Csillag Róziája lehet. Azon alkalommal ujra tapasztaltuk, 's előttünk igen furesa, hogy énekes, ki a' magyar közönség kegyébe ajánlkozik bármely díszhelyen megállható nemzeti köntös helyett frakkban lép szinpadra. Nemzeti színházunkban szerdán sept. 24kén Udvarhelyi Miklós javára bérletszűnéssel fog adatni, „Ezred leánya“ vig opera 2 felvonásban Donizettitől. Schodelné szabadság ideje eltöltével, a' czimszerepben először lesz szerencsés föllépní. — Érdekes tárggyal nem fejezhetnők be naplónkat, mint következő könyvjelentéssel: Csáthy Lajos könyvtárosnál Debreczenben legközelebb következő ezimű munka jelent meg (s kapható házszerte könyvtárosunknál) „Elemi magyar magánjog; — elébe tűzve a' magyar közjognak, és utána téve a' magyar váltójognak rövid vázlatát. Törvénytudományi kalauz gyanánt írta Szűcs István a' ref. debreczeni főisk. jogtani r. közoktató. Előszavát részben már csak azért is kirjuk, hogy olvasójink jobban megítélhessék a' szóban forgó mű tartalmát 's ezéltát. „Mivel ezen munkát — mond szerző — csak mint vázlatot óhajtunk tekintetni, elnézni kérem azt, hogy az egyes t. cikkeknek — mellyek nézetem szerint inkább terjedelmes könyvben állnak helyükön — sűrű idézgetésével nem kívántam jelen könyvecskémet megtölteni, 's az által ennek csak árát nevelni. Azon is igyekeztem ezen-főll, miképen jelen dolgozatot ne legyen szerfelett iskolai módoru, sőt a' mennyire lehet, öntanulási könyvvé is válhassék az, hogy igy mind a' tanító urak — kik a' polgári iskolabeli gyermekek számára szinte általán készítet, 's ugyanez alkalommal sajtó alól kikerült, „Kis Törvény“ ezimű dolgozatot tanítványaik számára kézikönyvvül beveendik — magoknak e' Kalauzt vezérkönyvvül használhassák, mind a' t. közönségnek azon része, melly magát a' hazai törvénytudomány közeletbe ható részleteiért érdeklí, e' munkámat olvasókönyvvül használhassa.“ — Az előszóban érintve, „Kis törvény“ kisebb iskolák használatára díjhéjba szoritva adja a' magyar magánjog főbb vonalait; — mindkét mű külső kiállítása olly csinos, a' nyomtatás olly sikerült, mintha fővárosunk akármellyik nyomdájából kikerült volna ki. A' „Kalauz“ ára egy p. ft.; a' „Kis törvény“ é 12 p. kr.

Spanyolország.

Sept. 4én érkezett tarackz durrogások, és rangzugások között Nemours hg. és neje Pampelónába, hol a' két spanyol királynőtől, és Donna Luise Infansnőtől a' legélelnebb örömkifejezésekkel fogadtattak. Ő fenségeik a' számokra rendelt palotába megszálván miután kipihenék magokat: a' királynőknél, Luise infansnőnél, Martinez de la Rosa a' miniszter tanács elnökénél, és az anyakirálynő férjénél Rianzares hgnél tevők vizonti tisztelgéseket. A' Journal

*) n. t. László Alajos igazgató ur által szabatos beszédben ünneplésesen.

des Debats szerint minden fogalmon túl áll a baskoknak azon viseletök, megelőzésük és öröme, mellyel Nemours hgt. és nejét a baskok földéni utazása közt fogadák, melly inkább diadalmenethez, mint utazáshoz hasonlita. Minden oldalról — mint raj tódult a nép hegyekről le, s öröm-lármájával tudatá kellemes meglepetését a franczia herczeg látogatásán. Tolosanali leszaltukkor polgári, és katonai hatóságok tisztelgének, — s egy e' végre rendezett szabad ég alatti körben kisebb fiuk és leánykák a legjobb családokból, nemzeti és mythologiai táncot lejtének a magas vendégek nem kisszerű meglepetésére; végül a' tartomány költségén a' herczeg és kísérete megvendégeltetett. — September 3dikén éji 10 óraker Madridban ismét lázadás volt kísérletben, de a' részen álló katonaság által mindjárt kezdetben elnyomatott, melly foglalkozásban egy hadi tiszt a' lázongók által agyonütetett. Azon egyedek közül, kik aug. 19 és 20án bebörtönöztek, többen visszanyerék szabadságukat.

Franciaország.

Sept. 6án déltájban hagyá el Lajos Fülöp Eui kastélyát egész családjával; mellynek tagjai következők: a' király, királyné, Adelaide, Orleans hgné, a' párisi gróf, chartresi hg. Aumale hgné; salermai hg. és hgné, württembergi Fülöp hg. követte gr. Salvandy közoktatási ügyminisztertől, és Athalik, Gourmand, d' Audenarde, d. Hondetot, Murbit, és Friant tábornokoktól, Batout, s más a' rendőrséghez tartozó főbb hivatalnokoktól; midőn a' fenséges család a' tengerparthoz érkezett, a' királyné, s a' herczegnék Le Courier gőzösre szálltak, s a' tengeren sétahajózást tettek. A' király szinte hajóra ült, s a' kikötőben állomásozó hajókon tartta szemlét; két óra mulva ismét szárazra léptek ő felségeik, s Eube visszatértenek; hová sept. 8án Victoria angol királyné is Treorton át szerencsésen megérkezett; ugyan e' nap érkezett a' hír Lajos Fülöphöz, hogy Nemour, és Aumale hg. is sept. 4kén szerencsésen elértek Pampelonába. — A' Moniteur Algier népségéről, s ennek tulbecsült számairól következőleg ír: „Mi sem csalékonyabb, mint midőn valamely népek ellenállási ereje annak számához méretik; s meg — vagy nem győzhetésére következtetés e' mennyiségből huzatik: holott arra, hogy valamely nép ellenállásra elsősegésnek tartathassék, leginkább polgári, és katonai szempontból mért elkészültsége, s földének miképeni miveltetése veendő fel. A' hatal-

mas orosz birodalom 15 esztendő óta harczol Kaukasz népsége ellen, mellynek pedig fejenkinti számát az illető írók, és tapasztalók alig fél millióra teszik; holott a' tapasztalás tanítja: hogy Európának nagyobb nemzetei is két, vagy három csatavesztés után a' győző törvényei előtt megszoktak hajolni. Algier — például korán sincs ugy népesítve, mennyire azt eddigesüggedetlen ellenállása után méltán tehetnének. Az igazságot leginkább megközelítettnek hisszük, ha annak számát harmadfél millióra tesszük. Mivel azonban többnyire bizonyos az, hogy e' tartományban 6 lakosra mindég jó egy fegyveres; innét világos, hogy Franciaországnak Algierben 400 ezer csatakész férfival van dolga. Vegyük ehhez még a' természeti akadályokat, a' majd végtelen hegyláncokat, mellyek az egész tartományt különféle kanyarulatokban átkigyózzák, a' ritkán kedvező égaljat, a' közlekedésre szükséges utak teljes hiányát, valamint több tájakon a' víz- és élelem-szükséget; s ezek ellenében a' könnyű alkalmat, miszerint a' benszülöttek futás által gyorsan menekülhetnek ellenségök elől, s vagyonukat ennek fegyvere elől észrevétlenül takaríthatják el; adjuk ezekhez még ama természetes kötelességet, hogy a' franczia hadak kénytelenek nem csak élelmi szereiket, hanem e' felett betegeiket, sőt holtait is, kiknek számára lelélhely sehol sincs építve, magokkal hurczolni, s végre — a' lehetlenséget egy általános főttközettel a' háborúnak végét szakítani. Úgy hisszük e' körülmények áttekintése sokban le fogja csapolni azon vérmesek tulfeszített okoskodásait, kik Oroszország 60 milliót 1/2 millió, és Franciaország 30 milliót 3 1/2 ellenében gyávának bélyegezni, s tehetetlennek hirdetni annyira szeretik.“

Anglia.

Daczára magok az angol lapoknak, hogy Victoria királyné németországi utazásának nincs semmi politikai célja, az Examiner panaszhangokat emel, mintha ezen utazás az angol kiviteli kereskedelemre nem a' legkedvezőbb hatással lenne. Habár — mond az érintett lap — Victoria királyné, és Frídrich Wilhelm porosz király kezét szoritának is: még is ő porosz felsége a' vámelegesület déli statusainak azon kívánatát, hogy az angol árukra kiszabott beviteli vám felemeltessék, nem csak meghallgatá, hanem belé is egyezett. — „Mint érzi ön magát?“ szólítja Frídrich a' megérkezett Victoriát — „Igen örvendek önt láthatni, de vámomat nem engedhetem el önnek.“

stb. Ugyanazon lap említi, mikép a' németek igen megütköznek azon, hogy az angolok némellyike nem isméri Németország jelen hittani mozgalmait; hogy nevezetesen — az angolok Ronge ujoncz katolikusait nem katolikusoknak, hanem szabad gondolkozóknak mondják; holott — ha a' lapok vitátságának helyt adhatni, ugy a' németek magok sem tudják: hogy e' mozgalmakkal tulajdonképen hova, és merre igaztának? — A' Times pedig Victoriának gothai mulatságáról következőleg elmélkedik: „Victoriának épen nem vala méltóságához illő ama nézőhely, mellyet a' fekhelyeikből felzakkaltott, s további futásukat megakasztó korlátok mellett leledőzött szarvasok vérfürdője mellett állítának a' vendégszerető németek; s hisszük, mikép ő felségének az angol királynénak lágy szíve gyakran megrázkodott ama szívtelen mézszárláson, mellyet férje Albert hg. a' belgák királya, s más főszemélyek a' szegény állatokon olly kegyetlenül fogatosítottak.“ (Erre az ágostai közöns. ujság levelezője megjegyzi: hogy Victoria ezen vadászaton különösen jól érezte magát, sokszor elismerőleg nyilatkozott ez, vagy amannak lövész ügyességén, vagy tréfás észrevételekkel kísérelte a' czélt vesztett lövéseket.) „A' puska-ropogások, a' haldokló állatok ordítószái, az orchester által nagyszámban játszott waltzer, és polka zenevel egyesülvén nem a' legkegyelmesebb figlyonyóért szerzék. Mi hisszük, hogy e' néző játék királynénak szívére olly benyomást tön, hogy azoknak ismétléseit tartományaiban nem fogja megengedni. Férje ragaszkodhatik hona szokásához, de ne jének, tudniillik Victoriának soha sem szabad elfelejteni, hogy ő Angolországának királynéja, s hogy ekép semmi ollyan szokásokat nem fog Angliában meghonosítani, mellyek az angolok érzésével ellentétben vagynak. Majd fél száz szarvas lövetett rakásra Victoria, a' belga királyné, Alexandrina szászkooburg hgné, s több udvari dámák szemök láttára; kik midőn Pavillonukat odahagyják, kénytelenítettek ezen állatok vonagló tetei, s párolgó véreik mellett elhaladni.“ Illy hangon nyilatkozik még a' Sun, és a' M. Chronicle is; melly inkább a' bika vadlók szemléjét ajánlaná Victoriának, hol legalább szabad és erős ellenséggel történik a' küzdés, s a' győzelem fáradságba, bátorságba kerül, nem pedig futó, félnék, és ártatlan szarvasok mézszárlását.

Dunavízállás: Budán sept. 18kán 6' 1" 3''' a' 0felett.

76dik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1845.

Gőzhajózási jelentés.

Vasárnaptól az az september 21kétől kezdve hetenkint szerdán és szombaton egy egy gőzös induland Drenkovára. Az alduai gőzösk rendes járása (mindent kedden Eszék felé; s minden pénteken Zimonyba) változatlanul marad. Pest sept. 18kán 1845. Dunagőzhajózási hivatal.

Liszt- zab- és széna-szolgáltatás árcsökkenés útján.

T. n. s. Pest megye határozata következtében a' katonaság, rabok és megyei szolgák ellátására 1845dik évben megkivántatott liszt- zab- és széna-mennyiségek azon része, melly az illető községek részéről kész pénzben kivántatott megváltatni, árcsökkenés útján fogván beszereztetni: az alább következő helyeken árcsökkenés tartatik:

- 1) Sz. kir. Pest városban a' megyeház nagyobb teremében f. é. september 28ai délelőtti 10 óraker, 45,945 font rozslisztre és 3650 katonaszabályszerű szénarészletre.
- 2) Soroksár m. városban f. é. October 1jén délelőtt 9 óraker, 37 ezer 128 font rozslisztre, 32,044 zab- és 30,738 széna-részletre.
- 3) Nagy-Kőrös mezővárosban f. é. october 5kén délelőtt 9 óraker 15,569 zab- és 12,653 széna-részletre.
- 4) Czegléd mezővárosban f. é. october 6kán délelőtt 9 óraker 8715 font rozslisztre, 31,266 zab- és 37,659 széna-részletre.
- 5) Nagy-Káta mezővárosban f. é. october 8kán délelőtt 9 óraker, 23,537 zab- és 15,433 széna-részletre.

A' vállalkozni szándékozók ezennel meghívattak, hogy a' fenebb kített helyeken és napokon, a' vállalkozás biztosítékul értéki állásukat kimutató hiteles bizonyítványokkal megjelenni sziveskedjenek.

A' vállalkozók kívánatához képeát a' fenebb kített mennyiségek apróbb részletekre fognak osztatni.

A' szállítás ideje s egyéb kellekei iránt az árcsökkenés megkezdése előtt felolvasandó, s Pesten Balla Károly udvari kapitány urnál, Soroksáron, Nagy-Kőrösön, Czeglédén és Nagy-Kátán pedig az illető városi bírónál addig is megtekinthető szerződés mintájából előre kiki tudomást szerezhethet magának. — Kelt Pesten sept. 8kán 1845. Nyáry Pál t. n. Pestmegye m. alispánja. 3—6

Statuspapír- és részvény-árkelet. Bécs, sept. 16kán.	
bankrészvény:	1612 fr.
1831ki 500 p. fr. t. kölcson:	797 1/2 „
1839ki 250 p. fr.	324 3/8 „
Eszterházy 40 fr. sorskötel.	57 1/4 „
cs. kir. arany agio 100tul:	2 1/2 „
pesti lánchíd-részvény	100 fr.
bécs-glognitzai vasut 100 fr.	116 1/2 „
pozsony-nagyszombati	100 „
középponti (100 fr.)	116 1/2 „
duna-gőzhajózási	690 1/2 „

Hirdetvény. Ugocsa megyében fekvő Batár helységben egy részjószág, melly tágas belső telkekből, külső szántóföldekből, kaszatókból, erdőrészekből álló lak- és gazdasági épületekkel el vagyon látva, s Nozák háza társaktól az alapítványok részére bíróság elfoglaltatott folyó 1845iki évi october hónap 9dik napján, déli órákban, a' helyszínen tartandó bírói árverés útján egy tagban, vagy részenként el fog adatni, a' venni szándékozók tehát a' fent kített napra és helyre ezennel meghívattak. 2—3

Hárfa-eladás. Elhunyt Urbányi Florián m. k. udv. kamarai kiadótul maradt legjobb készületű lában tyus-hárfa (Pedalharfen) eladásra kiváltva jutányos áron kaphatók Pesten Urbányi Ignácznál Józsefvárosban 49 szám alatti házban. 2—2

Hirdetvény. 5066. A' kir. almagyarországi fő kamarai grófság-hivatal alá tartozó, O-zólyomi és Dobronai kir. bánya uradalomnál az ügyvédi hivatalmegürelt; mellyhez évi fizetésül 450 fr., 12 pozsonyi kila buza (2 fújával) 24 fr.; 24 pozsonyi kila vegyes 1 fr. 30 kr. 36 fr.; 80 pozsonyi kila zab 30 kr. két lóra 40 fr.; 100 mázsa széna 1 fr. 30 kr. két lóra 40 fr.; 72 mázsa széna 1 fr. 30 kr. (két fejős tehénre) 28 fr. 48 kr. 3 szekér szalma 1 fr. 30 kr. (két fejős tehénre) 4 fr. 30 kr.; szabad szállás vagy 40 fr; uti költség 120 fr.; iró szerekre 6 fr. 24 öl urbéri fa és némelly földek, valamint a' portásoknak urbér szerinti használása járul. 2—3

Megjelent, és **Edgenberger és fia, Emich, Geibel, Hartleben és Altenburger** könyvtárosoknál kapható: **A' közigazság törvénye Magyarhonban.**

Irta Prof. **Frank Ignác.** Iső Rész, Sadrét 754 lap, ára előfizetéssel a' 2ik részre 5 pft. A' 2ik kötet megjelente után lesz 6 ft. p.p. 3—3

Gabonaár váltó garasokban.

	Tisztább	Közepes	Rozs	Árpa	Zab	Kukorica
Pesten, sept. 16	200-210	170-175	130-135	100-107	70-80	120-130
Pozsonyban, „ 12 (poz. m)	130-135	—	100-125	80-91	50-60	—108
Győrben, „ 16	108-125	—105	75-80	55-58	43-44	70-74
Baján, „ 6	92-113	69-85	67-68	—	—35	—63
Mosonyban, „ 11	136-199	95-110	104-122	76-90	51-56	82-102
N. Szombatban, „ 13	114-162	—	104-112	75-82	50-52	—
Ujbeesen aug. 20	90-110	75-85	—	35-40	35-40	45-50
Miskolczon, „ 6	120-130	80-85	70-75	55-60	35-40	65-70